

Вільчинська Л. А.
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри рослинництва і кормовиробництва
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

Безцінний спадок Алексеєвої О.С

Справою життя Олени Семенівни Алексеєвої завжди була – гречка.

Ще з того самого моменту, коли вона будучи дівчинкою читала роман А.В. Головка «Червона хустина» і в полі побачила горішки і низькорослі гречані рослини до самого кінця життя. Життєвий шлях розпочинався від молодшого наукового співробітника обласної дослідної станції до завідувача кафедри рослинництва і селекції

Подільського державного аграрно-технічного університету, від засновника Проблемної науково-дослідної лабораторії гречки до директора Науково-дослідного інституту круп'яних культур (НДІКК) [1].

Через рік НДІКК ім. О. Алексеєвої буде святкувати півстолітній ювілей з часу створення. Маючи багаторічний досвід, вагомі наукові здобутки і розробки, він є першою стежкою багатьох відомих науковців, не лише нашого університету, а й багатьох інших установ України. Його засновником і першим директором була професор Алексеєва О.С. Вона започаткувала формування колекції роду Гречкових *Fagopyrum* зі збору місцевих сортів у західних регіонах України, обґрунтувала напрями наукових досліджень Проблемної науково-дослідної лабораторії гречки та НДІКК.

Багато свого часу вона віддавала своїм науковим учням. Часто їздила сама і возила нас на наукові конференції, з'їзди, симпозіуми. Це дозволяло завжди тримати руку на пульсі сучасних наукових досліджень, обмінюватись досвідом, знайомитись з новими цікавими людьми. Вчила, як себе представляти, доповідати, сприймати критику і схвальні слова, організовувала свій і наш робочий день і дозвілля. Часто були нестандартні ситуації, і ми з честю виходили із них, бо мали свій достойний приклад для наслідування. Вона перша критикувала нас, але ніхто ніколи не ображався, бо ми знали – це для нашого ж добра і руху далі. Все це дозволило виховати в нас справжніх науковців, людей улюбленої справи, навіть якщо не завжди кінцевим результатом був захист дисертаційної роботи.

Учні її наукової школи «Fagorum» завжди підтримували і піклувалися один про одного. Особливо помітно це було на перших курсах аспірантури, коли старші колеги вчили нас проводити структурні аналізи рослин гречки, писати наукові звіти, приймати участь у конференціях. Часто нам давали завдання, наприклад, організувати поле для посіву усіх розсадників селекційного процесу при цьому керуючи цілими підрозділами НДІКК, фактично такими самими як сам. Ми справлялися і ніхто, ніколи не казав, що цього не треба. Ми розуміли – це апробація, підготовка і перевірка на міцність для нових більш важливіших дій.

Статті, тези і дисертаційні роботи нам теж правили і відправляли на доопрацювання, але власним прикладом Олена Семенівна нам показувала, що потрібно рухатись вперед не зважаючи ні на що.

Багатьом науковцям Олена Семенівна дала путівку в життя, будучи у них головою ДЕКу у різних навчальних освітніх установах не лише України, а й Молдови і Росії, опонентом і членом багатьох спеціалізованих вчених рад із захисту дисертаційних робіт.

При її житті ми не розуміли навіщо видавати стільки книг, які вона писала з допомогою друкарських машинок, а пізніше комп'ютерів в останні роки свого життя. Адже, на їх видання йшли власні кошти, від їх простого дарування, нам, її учням, ніхто нічого не заробляв. Лише сьогодні, коли ми перейшли у електронний вік, розумієш цінність цієї титанічної праці, систематизації подій і безкорисливості. Сьогодні гортаючи подаровані і підписані нею книги, розумію, скільки праці і терпіння було вкладено у кожную із них, який справді безцінний спадок залишено нам її учням.

Згадую, останню секретарку Олени Семенівни Людмилу Швець, яка плакала, коли її друкарську машинку поміняли на комп'ютер. А ми, тоді вже молоді аспіранти, мали один комп'ютер на всіх у 84 аудиторії головного корпусу. І це було величезне щастя! Аспіранти старших курсів склали графік відповідно до якого кожен аспірант мав свої години роботи на ньому. У цьому графіку була і я. Мені лише показали як правильно вмикати і вимикати комп'ютер, а все решта опрацьовували самі шляхом проб і помилок. Тому я, маючи маленький досвід роботи на ньому, переконувала Людмилу, що скоро вона зовсім забуде про машинку. Так і сталося. Пізніше пропонувала її повернути машинку після роботи на комп'ютері, то ми лише голосно посміялися із нашого жарту.

Олена Семенівна цікавилася сучасними новинками і завжди була не проти них. У її робочому кабінеті був комп'ютер, цифровий фотоапарат і власний мобільний телефон...вона прекрасно розуміла, що за ними майбутнє. Завжди їдучи у відрядження вона брала телефон і фотоапарат з собою, щоб фіксувати незабутні миті життя, а потім з такою простотою і легкістю віддавати його людям. Навіть зараз дивує величезна кількість фотографій залишених з тих часів. Сумніваюся, що хоча б один із нас має їх стільки...

Олена Семенівна завжди багато працювала не лише на роботі, але й часто великі об'єми питань вирішувалися у домашній обстановці, особливо у вихідні.

Прекрасно володіла і українською і російською мовами. Мала велику наукову і художню бібліотеку, як вдома так і на роботі, де були унікальні видання. Відвідуючи її вдома, я завжди знаходила на книжкових полицях цінну інформацію, яку не читала більше ніде.

Як справжня мама вона відвойовувала і захищала нас, від усього зайвого і лихого. Мене, наприклад, вона відвоювала кілька разів. Спочатку під час вступу до аспірантури, Олена Семенівна ходила до тодішнього ректора Самокиша Михайла Івановича, щоб переконати його у тому, що потрібна одиниця в аспірантурі з селекції гречки і є вже кандидатура під неї, яка має досвід і напрацювання. Я була присутня під час цієї розмови і потім ще довго пам'ятала про те, що пообіцяла не підвести «шефіню», а так ми її називали. А напрацювання, хай маленькі, але дійсно були. Вступу до аспірантури за спеціальністю 06.01.05 – селекція рослин, передував захист дипломної роботи під керівництвом кандидата с.-г. наук, доцента Малини Михайла Марковича, яка була присвячена створенню нового вихідного матеріалу в селекції гречки і заснована на реальних польових і лабораторних дослідженнях.

У присутності Олени Семенівни складався особливий мікроклімат, хотілося поділитися своїми напрацюваннями, враженнями, порадитись куди рухатись далі. І не було особливої різниці, що ти ще зовсім юна і сидиш перед титаном селекційної науки, хотілося почути професійну думку фахівця.

Кожен із учнів Олени Семенівни був її сім'єю. До кожного із нас у неї був особливий підхід та повага, незважаючи на вік, навіть і неправильні переконання, стереотипи.

Куди б не занесла нас доля, ім'я Олени Семенівни ніби дороговказ допомагало нам у житті. Навіть тоді, коли я поїхала на захист дисертаційної роботи в Одесу і сама захищала її, прізвище Алексеєвої О.С. як наукового керівника багато сказало...

Належу до останньої хвилі з аспірантів Олени Семенівни, які захистилися при її житті. Захист відбувся 8 вересня, а Олени Семенівни не стало 16 вересня 2006 року...

Тому згадую її дуже часто як видатного селекціонера, людину з великої літери, педагога і наставника та маю надію на те, що усі зерна її гречаного поля зійдуть оригінальними напрацюваннями, які передам достойно наступним поколінням...

Перелік використаних джерел:

1. Подільський державний аграрно-технічний університет: люди і долі. Алексеєва Олена Семенівна: біобібліографічний покажчик / [уклад. Посітко Л.А.]; ПДАТУ, Наукова бібліотека. Кам'янецьПодільський, 2016. 127 с.